

Wetenschappelijk artikel

De slimme meter: welke waarden mogen standaard worden opgehaald?

244

Trefwoorden:

slimme meters, kwartierwaarden, dagwaarden, persoonsgegevens

In P&I publicatienr. 95 van dit jaar is al uiteengezet dat er nog steeds privacybezwaren bestaan tegen de slimme meter, onder meer in verband met fraude en opsporing, de doelstellingen om 80% van de huishoudens te voorzien van een slimme meter en de uitgebreide functionaliteiten van de slimme meter.¹ Op het moment van publicatie van dat artikel was de tekst van het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen² (hierna: het 'Besluit'), waarin de eisen en functionaliteiten van de slimme meter worden voorgeschreven, nog niet definitief vastgesteld. Dat is inmiddels gebeurd per 27 oktober 2011. In dit artikel wordt in het licht van de inhoud en de toelichting op het Besluit uitvoeriger onderzocht of de gerezen bezwaren ten aanzien van de gedetailleerdheid van de meetgegevens met de wetwijzigingen zijn weggenomen. Daarbij geef ik in het bijzonder aandacht aan de bevoegdheden van de netbeheerder om zonder de ondubbelzinnige toestemming van de afnemer waarden vanaf kwartierwaarden op te vragen en van de leverancier om waarden vanaf dagwaarden op te vragen.

1 Inleiding

Eén van de voornaamste bezwaren tegen de slimme meter was de gedetailleerdheid van het energieverbruik dat met de slimme meter kan worden weergegeven. Immers, hoe kleiner het tijdsbestek waarbinnen het energieverbruik wordt weergegeven hoe nauwkeuriger een beeld kan worden geschetst van het leefpatroon van de energieafnemers.³ Er lijkt in de praktijk enige onduidelijkheid te bestaan over de gedetailleerdheid van de meetwaarden die door de slimme meter kunnen worden geregistreerd en opgevraagd. Op de website van de

Rijksoverheid staat bijvoorbeeld te lezen: 'De slimme meter meet alleen het totale verbruik. Aan de meterstanden is niet het leefpatroon van mensen af te lezen of wanneer zij thuis zijn. Om de persoonlijke levenssfeer van mensen te beschermen, mogen gegevens alleen in specifieke gevallen worden uitgelezen en gebruikt'. Deze informatie is niet juist. In het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen (hierna: het 'Besluit') wordt als eis aan de slimme meter gesteld dat hij het energieverbruik per kwartier moet registreren en dat hij de meterstanden dagelijks met de netbeheerder moet kunnen uitwisselen. Aan de hand van kwartier-, uur- en dagwaarden kan wel degelijk het leefpatroon worden afgelezen of wanneer de afnemers thuis zijn. In dit artikel zal ik aantonen dat uit de wet volgt dat netbeheerders zonder de ondubbelzinnige toestemming van de energieafnemer kwartierwaarden op mogen vragen en leveranciers dagwaarden, zij het onder voorwaarden. Daarbij zal ik eerst kort ingaan op het commentaar van het College bescherming persoonsgegevens d.d. 6 oktober 2010⁴ op het ontwerp-Besluit. Daarna zal ik de relevante artikelen in de Elektriciteitswet 1998 (hierna: 'Ew') en de Gaswet (hierna: 'Gw') bespreken en tot slot zal ik de parlementaire geschiedenis van de wetwijzigingen met betrekking tot het uitlezen van de kwartierwaarden, maar ook dagwaarden behandelen.

2 Besluit op afstand uitleesbare meetinrichting

Het Besluit schrijft de eisen voor waar de slimme meter aan moet voldoen. Zo moet de meter onder meer ten minste elk kwartier voor elektriciteit en elk uur voor gas de actuele meterstand registreren en deze meterstanden ten minste dagelijks op afstand met de netbeheerder kunnen uitwisselen op een wijze waarop de netbeheerder de gegevens kan lezen en gebruiken.⁵ Ook zal de meter bij elke uitwisseling van meetgegevens moeten bijhouden wanneer dat is gebeurd en of, en hoeveel meterstanden zijn uitgewisseld.⁶ Deze informatie zal een jaar lang in

* Bieneke Braat is ICT-advocaat bij Legaltree.

1 C.M.K.C. Cuijpers, 'Slim kiezen bij slimme meters', P&I 2011-3, 95, p. 131-141.

2 Besluit van 27 oktober 2011 houdende regels over op afstand uitleesbare meetinrichtingen (Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen), Stb. 2011, 511.

3 Dit is in detail uiteengezet door C.M.K.C. Cuijpers & E.J. Koops, *Het wetsvoorstel 'slimme meters': een privacytoets op basis van artikel 8 EVRM*, rapport in opdracht van de Consumentenbond, 2008, p. 29, <www.consumentenbond.nl/morello-bestanden/209547/onderzoek_UvT_slimme_energi1.pdf>.

4 <www.cbweb.nl/downloads_adv/z2010-01416.pdf>.

5 Artikel 4 lid 1 onder c Besluit.

6 Artikel 4 lid 3 Besluit.

de meter moeten worden bewaard.⁷ Overigens bevat het Besluit geen voorschriften over hoelang de meetgegevens zelf in de meter moeten worden bewaard.

In zijn advies over het Besluit merkt het College bescherming persoonsgegevens op dat in artikel 4 lid 3 van het Besluit ten onrechte de suggestie wordt gewekt dat de meter standaard alle meetgegevens, inclusief kwartierwaarden bewaart.⁸ Het uitlezen en bewaren van dit soort gedetailleerde gegevens kan, aldus het CBP, slechts plaatsvinden op basis van ondubbelzinnige toestemming van de betrokkene, zoals weergegeven in paragraaf 3.1 van [bedoeld zal zijn: de memorie van toelichting op⁹] de novelle behorende bij het wetsvoorstel tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 (Ew) en de Gaswet (Gw) ter verbetering van de werking van de elektriciteits- en gasmarkt (de 'Novelle').¹⁰ Het CBP adviseert het artikel aan te passen zodat duidelijk is dat het standaard registreren en bewaren van het actuele vermogen en de actuele meterstanden (in casu kwartierwaarden over energieverbruik) slechts op basis van ondubbelzinnige toestemming plaats kan vinden.¹¹

De minister heeft het artikel niet op advies van het CBP aangepast. De toelichting op het artikel is op dit punt echter wel aangevuld. Daarin staat nu te lezen dat de vraag of en hoe vaak meterstanden op afstand worden uitgewisseld met de netbeheerder afhankelijk is van de toestemming van de afnemer, en dat dit is geregeld in de Ew en de Gw. Heeft de afnemer geen toestemming gegeven voor het op afstand uitlezen van de kwartierwaarden van de meterstand, dan kan door raadpleging van het 'logboek' (op welke data zijn meterstanden uitgelezen en hoeveel meterstanden zijn daarbij uitgelezen?) worden gecontroleerd of de netbeheerder inderdaad niet vaker dan toegestaan de meterstanden uitleest, aldus de toelichting.¹²

Naar mijn mening volgt het standpunt van het CBP en deze toelichting op het Besluit niet uit de wet. Artikel 26ab Ew en 13b Gw kunnen zo worden uitgelegd dat de netbeheerder kwartierwaarden mag uitlezen wanneer dat noodzakelijk is voor de taken van de netbeheerder. De grondslag daarvoor is dan de uitvoering van een wettelijke plicht (artikel 8 onder c Wbp), en niet de ondubbelzinnige toestemming van de afnemer (artikel 8 onder a Wbp).

3 Elektriciteitswet en Gaswet

De bepalingen over het opvragen en doorgeven van de meetgegevens zijn te vinden in artikel 26ab Ew en artikel 13b Gw. Voor de leesbaarheid zal ik alleen ingaan op de bepalingen in de Ew, die in de Gw nagenoeg gelijk zijn. Artikel 26ab luidt als volgt:

'1. Een netbeheerder verzamelt uitsluitend meetgegevens betreffende afnemers [...], indien:

a. dit noodzakelijk is voor de taken van de leverancier met betrekking tot:

1°. het verstrekken van informatie inzake het verbruik van elektriciteit op grond van artikel 95lb¹³,

2°. facturering,

3°. verhuizingen,

4°. wisselingen van leverancier,

b. dit noodzakelijk is voor de taken van de netbeheerder, genoemd in artikel 16, eerste lid¹⁴ of

c. deze gegevens op basis van het tweede tot en met vijfde lid¹⁵ verstrekt worden.

2. Een netbeheerder verleent een leverancier toegang tot meetgegevens betreffende afnemers [...], voor zover het gaat om meetgegevens betreffende afnemers van die leverancier.

3. In afwijking van het tweede lid verleent een netbeheerder een leverancier uitsluitend toegang tot meetgegevens die betrekking hebben op een kleiner tijdsbestek dan een dag, voor zover die leverancier de desbetreffende meetgegevens op basis van artikel 8, onderdeel a, van de Wet bescherming persoonsgegevens mag verwerken.

4. Een netbeheerder verleent een derde uitsluitend toegang tot meetgegevens betreffende afnemers [...], voorzover die derde de desbetreffende meetgegevens op basis van artikel 8, onderdeel a, van de Wet bescherming persoonsgegevens mag verwerken.

5. Meetgegevens per kwartier en per dag worden door de netbeheerder dagelijks om niet beschikbaar gesteld. Overige meetgegevens worden door de netbeheerder tegen een vergoeding van de daaraan verbonden kosten beschikbaar gesteld.'

4 Gezichtspunten kwartierwaarden en dagwaarden

Een a-contrario-uitleg van de bepalingen in de Ew en Gw brengt twee gezichtspunten met zich mee. Het eerste is dat de netbeheerder niet de ondubbelzinnige toestemming nodig heeft voor het verzamelen van meetgegevens, ongeacht het tijdsbestek, voor zover dat noodzakelijk is voor de uitvoering van zijn wettelijke taken. Immers, aangezien artikel 26ab niets bepaalt over ondubbelzinni-

7 Artikel 4 lid 3 Besluit.

8 <www.cbweb.nl/downloads_adv/z2010-01416.pdf>, p. 1.

9 Kamerstukken II 2009/10, 32 374, nr. 3.

10 Kamerstukken II 2009/10, 32 374, nr. 2.

11 <www.cbweb.nl/downloads_adv/z2010-01416.pdf>, p. 1.

12 *Sib.* 2011, 511, p. 19.

13 Artikel 95lb bepaalt onder meer dat bij AMvB de regels over het verstrekken van gegevens over het verbruik van elektriciteit worden vastgesteld. Dit is gedaan in het Besluit kostenoverzicht energie, *Sib.* 2001, 116.

14 Hierbij gaat het voornamelijk om het beheer van het net.

15 Hier zou moeten staan 'tot en met lid 4'. Lid 4 bevat geen grondslag voor doorgifte van de gegevens, alleen dat die doorgifte kosteloos moet geschieden voor zover het om kwartier- en uurwaarden gaat, en dat de netbeheerder kosten in rekening mag brengen voor overige waarden.

ge toestemming aan de netbeheerder voor meetwaarden met een bepaald tijdsbestek, maar wel uitdrukkelijk dat de leverancier die nodig heeft voor het ontvangen van meetgegevens met een kleiner bestek dan een dag, en de derde zelfs ongeacht het tijdsbestek, heeft de netbeheerder die ondubbelzinnige toestemming niet nodig voor het opvragen van meetwaarden, ongeacht het tijdsbestek. Dit volgt ook overigens uit de tekst van lid 1, dat bepaalt dat de netbeheerder de meetgegevens uitsluitend mag opvragen indien dat noodzakelijk is voor de wettelijke taken van de netbeheerder, voor de genoemde wettelijke taken van de leverancier of voor zover dat gebeurt op basis van lid 2 tot en met 5 (kort gezegd, met ondubbelzinnige toestemming). Dit gezichtspunt heeft tot gevolg dat ook waarden vanaf kwartierwaarden door de netbeheerders mogen worden uitgelezen, mits dat noodzakelijk is om aan hun wettelijke taken te voldoen, zoals wordt voorgeschreven door lid 1.

Het tweede gezichtspunt is dat de leverancier niet de ondubbelzinnige toestemming nodig heeft voor het ontvangen of opvragen van gegevens die betrekking hebben op een tijdsbestek van een dag of langer. In lid 3 staat immers dat ondubbelzinnige toestemming wél nodig is voor meetgegevens die betrekking hebben op *kleiner bestek dan een dag*. De enige gevolgtrekking die daaruit kan worden gemaakt is dat de ondubbelzinnige toestemming niet nodig is voor meetgegevens die betrekking hebben op het bestek van een dag en meer. Dit is vanuit privacy-oogpunt relevant omdat ook dagwaarden kunnen worden aangemerkt als persoonsgegevens.¹⁶ Uiteraard geldt zowel voor dagwaarden als kleinere waarden dat die ingevolge lid 1 alleen kunnen worden opgevraagd indien dat noodzakelijk is voor de wettelijke taken van de leverancier.

Deze twee gezichtspunten worden hierna afzonderlijk beoordeeld in het licht van de parlementaire geschiedenis.

5 Verzamelen van kwartierwaarden door de netbeheerder

Wat opvalt aan de totstandkoming van artikel 26ab Ew is dat de minister zich steeds minder expliciet uitlaat over de gedetailleerdheid van de meetgegevens die door de netbeheerder op mogen worden gevraagd, zowel wat betreft kwartier- en uurwaarden (kort gezegd: waarden met een kleiner bestek dan een dag) als dagwaarden.

5.1 Het Wetsvoorstel marktmodel

Bij de indiening van het Wetsvoorstel marktmodel zegt de minister expliciet dat voor het niveau van het verza-

melen van kwartierwaarden met name is gekozen om, naast de facturatie, een zo gedetailleerd mogelijk inzicht te kunnen geven in het energieverbruik.¹⁷ Het uitgangspunt in het oorspronkelijke wetsvoorstel was dat kwartierwaarden standaard door de netbeheerder konden worden verzameld en ook aan de leverancier moesten worden doorgegeven.¹⁸

5.2 Gewijzigd voorstel van wet

In zijn wetgevingsadvies over dit wetsvoorstel uitte het CBP bezwaar over het feit dat de kwartierwaarden zonder beperking konden worden doorgegeven aan de leverancier.¹⁹ Naar aanleiding hiervan is aan dit artikel het huidige lid 3 toegevoegd, waarin staat dat voor het verlenen van toegang aan de leverancier tot waarden met een kleiner bestek dan een dag, de ondubbelzinnige toestemming van de afnemer nodig is. Kennelijk worden dagwaarden daarmee niet aangemerkt als privacygevoelige gegevens.

Over ondubbelzinnige toestemming van de afnemer aan de netbeheerder voor waarden met een kleiner tijdsbestek dan een dag wordt in het gewijzigd wetsvoorstel, noch de toelichting daarop iets gezegd. In haar brief van 27 juni 2008 dat het gewijzigd voorstel van wet begeleidde, zegt de minister daarentegen expliciet dat de beschikbaarheid van kwartierwaarden voor de netbeheerders van belang is voor het bepalen van de exacte duur van storingsen en dat de netbeheerder de meetgegevens kan gebruiken voor het doelmatig beheer van het netwerk, allocatie en reconciliatie en fraudebestrijding.²⁰ In de tweede nota van wijziging wordt verder toegelicht dat de netbeheerder meetgegevens verzamelt en gebruikt bij het uitvoeren van zijn wettelijke taak om het net op een zo'n doelmatig mogelijke manier te beheren. De netbeheerder moet die gegevens doorgeven aan de leverancier. Met de toevoeging van het huidige lid 3 wordt daarop een uitzondering gemaakt voor meetgegevens die betrekking hebben op een kleiner tijdsbestek dan een dag. De leverancier heeft op basis daarvan slechts toegang tot die gegevens met ondubbelzinnige toestemming van de afnemer.²¹

5.3 De Novelle

Na voornoemde wetswijziging is artikel 26ab middels de Novelle gewijzigd. De enige (relevante) wijziging die daarbij in het artikel is gemaakt is de toevoeging van lid 1, de voorwaarden waaronder de gegevens kunnen worden verzameld.²² In de tekst van het artikel is nog steeds niets opgenomen over ondubbelzinnige toestemming aan de netbeheerder.

16 Cuijpers & Koops, p. 29.

17 Kamerstukken II 2007/08, 31 374, nr. 3, p. 46.

18 Kamerstukken II 2007/08, 31 374, nr. 2, p. 2.

19 <www.cbpreweb.nl/downloads_adviz2008/00769>, p. 1.

20 Kamerstukken II 2007/08, 31 374, nr. 34, p. 2.

21 Kamerstukken II 2007/08, 31 374, nr. 32, p. 3.

22 Zie over deze 'voorwaarden' meer in hoofdstuk 7 van dit artikel.

De minister licht in de memorie van toelichting toe dat de frequentie van uitlezen verder omlaag gaat. Door de frequentie van het uitlezen standaard te beperken wordt de slimme meter aantrekkelijker gemaakt voor kleinverbruikers omdat minder privacygevoelige gegevens worden uitgelezen. Op grond van het wetsvoorstel worden kwartier-, uur- of dagwaarden niet meer standaard verzameld, maar incidenteel.²³ Met 'incidenteel' bedoelt de minister kennelijk dat wat nodig is voor het uitvoeren van de wettelijke taken van de netbeheerders:

'Gelet op de breedte van de wettelijke taken van de netbeheerders en de toekomstige functie van de meter in de energienetwerken is het niet mogelijk een precieze afbakening te maken van de meetgegevens die de netbeheerders verzamelen [cursivering JJB]. De netbeheerder heeft echter wel de verplichting om binnen de kaders van de Wbp te handelen. Dit brengt met zich mee dat hij moet toetsen of het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens, gelet op het doel, proportioneel is. In de regel is de vraag naar meetgegevens incidenteel. [...] Uit de Wbp vloeit voort dat voor het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens een afweging moet worden gemaakt of dit noodzakelijk en proportioneel is voor de uitvoering van de wettelijke taak die de netbeheerders hebben. Dit betekent dat netbeheerders steeds nadrukkelijk zullen moeten beoordelen of niet kan worden volstaan met het verzamelen van gegevens op een hoger aggregatieniveau (bijvoorbeeld op straat of wijkniveau).'²⁴

5.4 Conclusie kwartierwaarden

Uit het voorgaande volgt dat de netbeheerders niet de ondubbelzinnige toestemming van de afnemer nodig hebben om waarden vanaf kwartierwaarden te verzamelen. Zij kunnen dit echter wel uitsluitend doen ten behoeve van hun wettelijke taken. Daarbij moeten zij zich (uiteraard) houden aan de bepalingen in de Wbp en niet meer meetgegevens opvragen dan noodzakelijk is voor die wettelijke taken. De minister gaat ervan uit dat het uitlezen slechts 'incidenteel' zal plaatsvinden. Echter, aangezien in het Besluit nog steeds is voorgeschreven dat de meter per kwartier het verbruik moet registreren en de meterstanden dagelijks moet kunnen uitwisselen met de netbeheerder, kan het niet anders dan dat de slimme meter standaard kwartierwaarden zal bewaren. De netbeheerder moet immers over deze waarden kunnen beschikken indien dat noodzakelijk is ten behoeve van het uitvoeren van zijn wettelijke taken.

6 Verzamelen van dagwaarden door de leverancier

Het tweede gezichtspunt is dat uit de tekst van de wet volgt dat de leverancier zonder toestemming van de afnemer toegang heeft tot dagwaarden, mits hij dat doet ten behoeve van zijn wettelijke taken. Hierbij is van be-

lang om vast te stellen dat er een onderscheid is tussen de frequentie waarmee de gegevens mogen worden opgevraagd en de gedetailleerdheid van die gegevens. De frequentie zegt iets over het moment waarop de meetgegevens mogen worden opgevraagd en de gedetailleerdheid zegt iets over het tijdsbestek van de waarden die worden geregistreerd en mogen worden opgevraagd.

6.1 Het gewijzigde Wetsvoorstel marktmodel

Zoals gezegd had de leverancier in het oorspronkelijke wetsvoorstel de bevoegdheid om kwartierwaarden op te vragen zonder toestemming van de afnemer. We hadden al gezien dat door toevoeging van lid 3 een beperking is aangebracht op de bevoegdheid van de leverancier om kwartier- (en uur)waarden op te vragen. In haar begeleidende brief bij deze wetswijziging gaat de minister uitvoerig in op de noodzaak van het opvragen van de dagwaarden door de leverancier.²⁵ Zij zegt daar onder meer dat voor een adequate dienstverlening door de leverancier aan zijn klant dagstanden noodzakelijk zijn. Wanneer een klant belt met vragen over zijn rekening moet de leverancier inzicht hebben in de onderliggende verbruiksgegevens. Een leverancier kan zijn klant niet goed bedienen wanneer hij eerst toestemming moet vragen aan de netbeheerder om deze gegevens in te mogen zien. Verder zijn dagstanden noodzakelijk voor de eindfacturatie door de leverancier bij een switch van leverancier of verhuizing. Tot slot zijn dagstanden, aldus nog steeds de minister, gewenst in relatie tot doelmatig periodieke verbruiksterugkoppeling door de leverancier.²⁶

6.2 De Novelle

Van belang is dat met de Novelle de tekst van het huidige lid 3 ongewijzigd is gebleven. In de memorie van toelichting op de Novelle stelt de minister dat in het oorspronkelijke Wetsvoorstel marktmodel dagstanden nog wel standaard worden verzameld maar dat met de Novelle deze mogelijkheid is vervallen.²⁷

Het wordt echter verder niet duidelijk hoe het vervallen van de mogelijkheid om dagstanden te verzamelen in de Novelle is verwerkt. Artikel 26ab lid 3 is met de Novelle niet aangepast, alleen lid 1 is aan het artikel toegevoegd. Buiten dit artikellid was niets in de wet bepaald over het opvragen van dagstanden. De memorie lijkt er dus van uit te gaan dat met de toevoeging van lid 1 dagwaarden niet langer standaard worden verzameld. Dat zou betekenen dat uit de wettelijke taken van de leverancier zou moeten voortvloeien dat dagstanden niet langer worden verzameld. Dit is merkwaardig want de minister gaf in haar begeleidende brief bij het gewijzigde voorstel van wet juist expliciet aan dat dagstanden noodzakelijk waren voor de in lid 1 opgesomde taken van de leveran-

²³ Kamerstukken II 2009/10, 32 374, nr. 3, p. 6.

²⁴ Kamerstukken II 2009/10, 32 374, nr. 3, p. 6.

²⁵ Kamerstukken II 2007/08, 31 374, nr. 34, p. 3.

²⁶ Kamerstukken II 2007/08, 31 374, nr. 34, p. 3.

²⁷ Kamerstukken II 2009/10, 32 374, nr. 3, p. 5.

cier (de facturatie, het inzicht in het energieverbruik, de eindafrekening bij switch van leverancier en verhuizing).²⁸

6.3 Standaardsituatie en 'opt-insituatie'

De memorie van toelichting blinkt niet uit in duidelijkheid. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de 'standaardsituatie' en – wat ik noem – de 'opt-insituatie'. Daarbij wordt meerdere malen gesproken over het 'frequenter en gedetailleerder' uitlezen van de meetgegevens dan in de standaardsituatie, zonder dat echter expliciet wordt gemaakt wat de gedetailleerdheid van de gegevens is in de standaardsituatie.²⁹ In een schema dat de standaardsituatie en de opt-insituatie weer moet geven staat bij de standaardsituatie te lezen: 'meetgegevens collectie standaardsituatie: 6 x per jaar voor inzicht in energieverbruik, 1 x per jaar voor collectie t.b.v. facturatie, meetgegevens voor switchen en verhuizen: bij elke gebeurtenis'. En bij de 'opt-insituatie': 'Meetgegevens collectie na toestemming: meetgegevens, op klantverzoek, frequenter en gedetailleerder uitgelezen. Hieronder vallen intervalgegevens, die op klantverzoek aan andere marktpartijen (leverancier, ODA's) ter beschikking worden gesteld'.³⁰

Ook vermeldt de memorie van toelichting: 'De kleinverbruiker moet ondubbelzinnige toestemming geven om meer en gedetailleerder [cursivering JJB] gegevens uit de meter te laten lezen dan op grond van dit voorstel in de standaardsituatie is toegestaan. [...] In de standaardsituatie kan de leverancier beschikken over verbruiksgegevens op van tevoren vastgelegde momenten: 6 x per jaar conform de richtlijn energie-efficiëntie, bij de (eind)factuur en bij verandering van leverancier en verhuizen. [...] Als de leverancier [voor energiebesparingsadviezen] over andere of frequentere meetgegevens moet beschikken is het aan de leverancier of de derde partij om hiervoor ondubbelzinnige toestemming van de klant te krijgen [...]'.³¹

6.4 Frequenter uitlezen

Interessant is dat hier wordt toegelicht dat de ondubbelzinnige toestemming nodig is voor het frequenter uitlezen van meetgegevens dan zes keer per jaar. Dit staat echter nergens. De minister stelt ook in de nota van toelichting op het Besluit dat op grond van artikel 26ab lid 1 het uitgangspunt is dat de meetgegevens een keer in de twee maanden op afstand uit kunnen worden gelezen. Dit is onjuist. De frequentie van het uitlezen van de meetgegevens ten behoeve van het verbruiksoverzicht

is voorgeschreven in het Besluit kostenoverzicht energie, d.d. 14 april 2011, niet in de Ew en de Gw.³² In het Besluit kostenoverzicht energie is voorgeschreven dat het tweemaandelijks verbruiksoverzicht het 'totale verbruik' in de periode waarop het kostenoverzicht betrekking heeft in meeteenheden moet vermelden.³³ Dit lijkt te betekenen dat alleen het totale verbruik over twee maanden kan worden weergegeven, en dus niet het dagelijkse verbruik over die twee maanden. De toelichting gaat echter niet in op dit punt. In dit besluit is ook niets opgenomen over ondubbelzinnige toestemming voor het vaker dan zes keer per jaar uitlezen van de meetwaarden.

6.5 Gedetailleerder uitlezen

Wat wordt dan bedoeld met 'gedetailleerder' gegevens uitlezen dan in de standaardsituatie? Is dat gedetailleerder dan het verbruik over twee maanden of dan het verbruik over een dag, zoals in artikel 26ab lid 3 uitdrukkelijk staat? Ik breng in herinnering dat in het genoemde schema in de memorie van toelichting staat dat bij de 'opt-insituatie' staat: 'meetgegevens frequenter en gedetailleerder uitlezen' en dat daaronder vallen 'intervalgegevens' die op klantverzoek aan leveranciers en andere dienstenaanbieders worden verstrekt. Wat zijn dus 'intervalgegevens'?

Enige houvast kan worden gevonden in het Besluit. Daarin is voorgeschreven dat de slimme meter ieder kwartier het verbruik moet kunnen registreren. In de toelichting op het Besluit zegt de minister dat keuze voor kwartierwaarden als 'intervalstand' betrekking heeft op de mate van detail die nodig kan zijn voor energiemanagement door de afnemer. Deze intervalstanden bieden de mogelijkheid gedetailleerde verbruikspatronen zichtbaar te maken.³⁴ Als 'intervalgegevens' gelijk zijn aan 'intervalstanden' dan ligt het voor de hand dat het om kwartierwaarden gaat.

In de toelichting op het Besluit staat ook te lezen:

'Van [het] uitgangspunt [dat de gegevens door de leverancier een keer in de twee maanden kunnen worden uitgelezen] kan worden afgeweken door [...] een toestemming van de afnemer om vaker zijn gegevens uit te lezen.³⁵ Technisch moet de meetinrichting in ieder geval in staat zijn om per kwartier gegevens te registreren en deze dagelijks uit te wisselen, voor het geval dat de afnemer inderdaad toestemming geeft om zijn gegevens vaker uit te lezen.'³⁶

Dit is onbegrijpelijk. Eerst wordt gesteld dat toestemming van de afnemer nodig is om de meetgegevens vaker dan

28 Kamerstukken II 2007/08, 31 374, nr. 34, p. 3.

29 Kamerstukken II 2009/10, 32 374, nr. 3, p. 7, 8 en 10.

30 Kamerstukken II 2009/10, 32 374, nr. 3, p. 7 en 8.

31 Kamerstukken II 2009/10, 32 374, nr. 3, p. 10.

32 Stb. 2011, 116.

33 Artikel 2 onder b.

34 Stb. 2011, 511, p. 16.

35 Zoals hiervoor gezegd staat dit echter niet in de wet.

36 Stb. 2011, 511, p. 16.

een keer in de twee maanden uit te lezen en dan dat, als die toestemming inderdaad is gegeven, de meetinrichting in ieder geval dagelijks de gegevens uit moet wisselen. Dagelijks uitwisselen betekent immers dat er (minimaal) dagwaarden (en maximaal kwartierwaarden) worden uitgewisseld, en dus niet tweemaandelijks waarden. Als het bovendien zou gaan om tweemaandelijks waarden heeft de leverancier niet dagelijks de gegevens nodig. Voldoende zou dan immers zijn dat hij om de twee maanden de actuele meterstand op dat moment opvraagt om het verbruik over twee maanden weer te kunnen geven.

En dan is ook nog steeds niet te verklaren waarom artikel 26ab lid 3 bepaalt dat voor waarden die betrekking hebben op een kleiner tijdsbestek dan *een dag* (en dus niet: *twee maanden*) de ondubbelzinnige toestemming van de afnemer nodig is. Ook zou dan onduidelijk zijn voor welke waarden de afnemer precies toestemming moet geven: is dat per 59 dagen, per anderhalve maand, per maand, per week, per dag, per uur of per kwartier?

Overigens volgt uit de aan het begin van dit artikel aangehaalde tekst van de toelichting op het Besluit juist weer dat de ondubbelzinnige toestemming alleen nodig is voor kwartierwaarden: 'Heeft de afnemer geen toestemming gegeven voor het op afstand uitlezen van de kwartierwaarden van de meterstand, dan kan door raadpleging van het 'logboek' [...] worden gecontroleerd of de netbeheerder inderdaad niet vaker dan toegestaan de meterstanden uitleest.'³⁷ Kwartierwaarden werden door de minister bij het gewijzigde voorstel van wet gelijkgesteld met waarden met een kleiner bestek dan een dag: 'Een leverancier heeft door [de] uitzondering [in lid 3] uitsluitend toegang tot kwartierwaarden (bij elektriciteit) en uurwaarden (bij gas), indien hij op grond van artikel 8, onderdeel a, van de Wet bescherming persoonsgegevens deze gegevens mag verwerken.'³⁸

6.6 Conclusie dagwaarden

Hoewel de memorie van toelichting op de Novelle zelf een onderscheid maakt tussen de frequentie van het uitlezen van de gegevens en de gedetailleerdheid daarvan in de 'standaardsituatie' en de 'opt-insituatie', wordt dat onderscheid verder nergens duidelijk uitgewerkt. Er lijkt te worden gesuggereerd dat voor het uitlezen van waarden van een kleiner tijdsbestek dan twee maanden de ondubbelzinnige toestemming van de afnemer nodig is. Dit staat echter nergens in de wet. Daarentegen staat wel in de wet dat voor het geven van toegang aan de leverancier tot waarden *met een kleiner bestek dan een dag* de ondubbelzinnige toestemming van de afnemer nodig is. Nergens staat dat voor het opvragen van dagwaarden die toestemming niet nodig is. De grondslag voor het opvra-

gen van dagwaarden is dus artikel 8 onder c Wbp; het is noodzakelijk voor het uitvoeren van de wettelijke taken van de leverancier, waaronder het inzicht geven in het energieverbruik en ten behoeve van de facturatie (artikel 26ab lid 1 Ew). Dit zou dus betekenen dat de leverancier inzicht kan geven in het 'totale energieverbruik' per dag over de periode van twee maanden. Een eensluitend ander oordeel volgt niet uit de wetsgeschiedenis. Deze conclusie leidt ertoe dat de eerder gerezen bezwaren ten aanzien van het standaard doorgeven van gedetailleerde meetgegevens (dagwaarden zijn ook privacygevoelige waarden) niet geheel zijn weggenomen. Net als de netbeheerders, zullen leveranciers zich bij het verzamelen van dagwaarden (en uiteraard kwartier- en uurwaarden), moeten houden aan de bepalingen in de Wbp.

Tot slot nog enkele kanttekeningen.

7 Grondslag voor de gegevensverwerking

In de parlementaire stukken wordt meerdere malen gesproken over de in artikel 26ab lid vastgelegde 'voorwaarden' waaronder de verzameling van meetgegevens geschiedt.³⁹ In feite is dit echter de grondslag van de gegevensverwerking, en wel op grond van een wettelijke plicht, artikel 8 onder c Wbp. Dit wordt ook uitdrukkelijk zo verwoord door de minister in haar brief van 27 juni 2008.⁴⁰ Dit betekent onder meer dat de afnemer geen recht van verzet heeft tegen die gegevensverwerking; dat recht bestaat blijkens artikel 40 Wbp immers alleen als de grondslag van de gegevensverwerking artikel 8 onder e of f is (het verzetsrecht uit artikel 41 Wbp bij direct marketing daargelaten).

8 Ondubbelzinnige toestemming in de praktijk

Uit artikel 1 onder i Wbp volgt dat door de betrokkene te geven toestemming moet bestaan uit een vrije, specifieke en op informatie berustende wilsuiting waarmee de betrokkene aanvaardt dat zijn persoonsgegevens worden verwerkt. Bovendien moet mijns inziens in het geval van meetgegevens ook op grond van artikel 33 lid 3 Wbp 'nadere informatie' over de gegevensverwerking worden verstrekt. In dit verband is het voor netbeheerders van belang om de afnemer bij het aanbieden van de slimme meter duidelijk te informeren over welke gegevens uit de slimme meter kunnen worden opgehaald en wat de netbeheerders daarmee zullen doen. Dit is ook door de minister onderstreept in de memorie van toelichting.⁴¹ Voor leveranciers en andere dienstenaanbieders geldt de informatieplicht ook, voordat zij de meetgegevens (al dan niet met ondubbelzinnige toestemming voor de leverancier) gaan verwerken. In de Informatiecode Elektriciteit en Gas van 17 september 2011 zijn de regels

³⁷ *Stb.* 2011, 511, p. 19.

³⁸ *Kamerstukken II* 2007/08, 31 374, nr. 32, p. 3.

³⁹ *Kamerstukken II* 2009/10, 32 374, nr. 3, p. 6.

⁴⁰ *Kamerstukken II* 2007/08, 31 374, nr. 34, p. 2.

⁴¹ *Kamerstukken II* 2009/10, 32 374, nr. 3, p. 9.

over uitwisseling van meetgegevens nog niet vastgelegd.⁴² Bezien zal dus moeten worden in hoeverre de marktpartijen bij de uitrol van de slimme meter aan hun informatieplichten zullen voldoen.

Interessant is daarnaast hoe in de praktijk om zal moeten worden gegaan met 'opt-ins' ingeval er meerdere personen op een adres wonen, zoals gezinnen, studenten of woongemeenschappen. Door wie zal de ondubbelzinnige toestemming moeten worden gegeven? Moet de leverancier of andere dienstenaanbieder van alle bewoners (wettelijk vertegenwoordigers namens minderjaren⁴³) de ondubbelzinnige toestemming verkrijgen? Dat volgt in essentie wel uit het vereiste van de ondubbelzinnige toestemming, deze moet immers door 'de betrokkene' worden gegeven (artikel 8 onder a Wbp). En wat als één van de bewoners de ondubbelzinnige toestemming weer intrekt? Dat mag immers op ieder moment.⁴⁴ De bewoner handelt daarbij niet zonder meer namens de andere bewoners en aangezien de meetgegevens in dit geval niet zijn te herleiden tot *bepaalde* betrokkenen, kan het verzoek ook niet voor bepaalde meetgegevens worden ingetrokken.

9 Conclusie

Uit de tekst van de wet en de wetsgeschiedenis volgt dat de netbeheerders voor het uitvoeren van hun wettelijke taken kwartierwaarden uit de slimme meter op mogen vragen en dat daar dus niet de ondubbelzinnige toestemming van de afnemer voor nodig is. In de praktijk zullen zij de afweging moeten maken welke waarden noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van de betreffende taak. Daarnaast volgt uit de tekst van de wet dat de leveranciers dagwaarden mogen opvragen zonder de ondubbelzinnige toestemming van de afnemer, mits dat is ten behoeve van de wettelijke taken van de leverancier. Een eensluidend ander oordeel volgt niet uit de wetsgeschiedenis. Dagwaarden zijn ook aan te merken als persoonsgegevens zodat de eerder gerezen privacybezwaren ten aanzien van de gedetailleerdheid van de meetgegevens naar mijn mening niet zijn weggenomen. Net als de netbeheerders, zullen leveranciers zich bij het verzamelen van privacygevoelige meetwaarden (kwartier-, uren dagwaarden), moeten houden aan de bepalingen in de Wbp. Daarnaast is een duidelijke informatievoorziening van belang bij het verkrijgen van de ondubbelzinnige toestemming maar ook bij het verwerken van de meetgegevens in het algemeen. Tot slot kunnen praktische problemen ontstaan bij het administreren van de ondubbelzinnige toestemming omdat de meetgegevens niet tot bepaalde betrokkenen zijn te herleiden.

⁴² Ingevolge artikel 31 Ew moeten de gezamenlijke netbeheerders aan de NMa onder meer voorstellen toezenden voor de door hen jegens afnemers te hanteren voorwaarden met betrekking tot de wijze waarop netbeheerders en afnemers alsmede netbeheerders zich jegens elkaar gedragen ten aanzien van het meten van gegevens betreffende het transport van elektriciteit en de uitwisseling van meetgegevens.

⁴³ Artikel 5 lid 1 Wbp.

⁴⁴ Artikel 5 lid 2 Wbp.